

Registrski popis prebivalstva v Sloveniji in hkrati 19. po vrsti (Regpop-2021)

Popisi so bili včasih »blagovna znamka« statističnega urada. Še vedno jih izvajamo, vendar od 2011 ne več z neposrednim zbiranjem podatkov na terenu, ampak s povezovanjem registrov in baz. Prav zato bomo tudi popis 2021 kljub epidemiji covid-19 vseeno lahko izpeljali tako, kot smo načrtovali.

Statistični urad bo v letu 2021 znova izpeljal popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj. Nanašal se bo na datum 1. 1. 2021. To bo 19. popis prebivalstva na Slovenskem oz. v Sloveniji in četrti, ki bo izpeljan registrsko.

Popisi prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj – nekoč najobsežnejše statistične akcije

Popisi prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj so najobsežnejša statistična raziskovanja, ki jih izvaja večina držav sveta. Rezultati popisov so prave zakladnice podatkov. So osebna izkaznica države, ogledalo, ki pokaže, koliko nas je, od kod prihajamo, kakšna je naša izobrazbena raven, koliko nas je zaposlenih, koliko neaktivnih, v katerih tipih družin živimo, v kakšnih stanovanjih stanujemo.

Registrski popis prebivalstva – kaj je?

Registrski popis prebivalstva je način priprave celovitih podatkov o prebivalstvu, gospodinjstvih in stanovanjih, ne da bi bilo za to potrebno dodatno zbiranje podatkov na terenu. Je postopek, pri katerem že obstoječe »surove« in nepovezane podatke iz različnih registrov in baz strokovno ustrezno povežemo in uredimo ter pripravimo tako, da lahko uporabnikom ponudimo uporabno in kakovostno statistiko, tako, ki bo kar najbolj realno prikazovala stanje v zvezi s prebivalstvom, gospodinjstvi in stanovanji.

Popis 2011, naš prvi registrski popis in pomemben mejnik v razvoju slovenske statistike

Slovenija je popis prebivalstva prvič izpeljala leta 2011 in ta popis velja v razvoju slovenske državne statistike za pomemben razvojni dosežek. S tem je postala Slovenija ena tedaj redkih evropskih držav, ki so do leta 2011 in v letu 2011 popis prebivalstva že izvedle na tak način, registrsko. Prva na svetu je bila Danska, sledili sta Nizozemska in Finska, v 2011 pa so ga poleg Slovenije izvedle še Andora, Avstrija, Belgija, Islandija, Norveška in Švedska. V letu 2021 se bodo na tak način popisali tudi v Litvi, Latviji, Španiji in Turčiji. Pomembna prednost registrskega popisa prebivalstva je to, da omogoča, da določene podatke izpeljemo pogosteje, in ne le vsaki deset let. V Sloveniji smo po letu 2011 popis v taki obliki izpeljali še v letih 2015 in 2018. Večino vsebin o prebivalcih, ki so bile nekoč samo »popisne« (npr. izobrazba, status aktivnosti), izpeljemo zdaj iz obstoječih registrskih podatkov vsako leto in tako uporabnikom ni treba več čakati nanje celo desetletje.

Rezultat dolgoletnega razvoja slovenske državne statistike

Registrski popis je rezultat dolgoletnega, več kot 40-letnega postopnega razvoja slovenske statistike in registrov. V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja so se namreč v Sloveniji po zgledu in s sodelovanjem nordijskih držav začeli razvijati registri z enotnimi identifikatorji (taka identifikatorja sta npr. EMŠO in naslov.) Namen teh prizadevanj je zbrati istovrstne podatke v državi enkrat, za več namenov, povezati obstoječe evidence ter razbremeniti zaposlene na statističnem uradu in dajalce podatkov. Ko pa je bil na Geodetski upravi R. Slovenije leta 2008 vzpostavljen še Register nepremičnin (REN), smo dobili še zadnji manjkajoči gradnik, ki je bil potreben, da smo popis prebivalstva v 2011 lahko v celoti izvedli registrsko, torej s pomočjo registrov in baz podatkov.

Postopnost objavljanja popisnih rezultatov

Ena od značilnosti registrskega popisa prebivalstva je, da se rezultati objavljajo postopno, in ne vsi hkrati, ker tudi podatkovni viri za vse popisne vsebine niso na voljo hkrati. »Minipopis« prebivalstva opravimo v Sloveniji štirikrat letno: takrat razporedimo vse prebivalce po starosti

in spolu do najnižje teritorialne enote. Podatki o številu prebivalcev po stanju na 1. januar 2021, razčlenjeni po starosti, spolu in teritoriju, ki bodo objavljeni konec aprila 2021, bodo prvi rezultati »popisa 2021« in bodo mednarodnim organizacijam (evropskemu statističnemu uradu Eurostatu in Evropski komisiji pri Združenih narodih UNECE) sporočeni kot popisni podatki. Države članice EU smo namreč dolžne v letu 2021 izpeljati popis prebivalstva po Uredbi Komisije (EU) 2017/712. Popisni podatki o gospodinjstvih in družinah bodo objavljeni v novembru 2021, o stanovanjih pa v prvi polovici leta 2022.

Kako bodo izvedle popis prebivalstva posamezne države članice EU?

Deset članic EU bo popis 2021 izpeljalo registrsko, prav toliko s kombinacijo podatkov, zbranih na terenu, in podatkov iz registrov in baz, šest držav pa tradicionalno, z zbiranjem podatkov na terenu. Večina držav, ki bodo popis prebivalstva izvedle klasično, na terenu, bo to opravila na sodoben način – z uporabo tablic, prenosnih računalnikov, pametnih telefonov, interneta. Poglejmo še v države, nastale na ozemlju nekdanje Jugoslavije. Skoraj vse bodo popis prebivalstva izvedle na tradicionalni način, torej z zbiranjem podatkov na terenu (Bosna in Hercegovina, Srbija, Črna gora, Hrvaška). Izjema je Severna Makedonija, ki bo uporabila kombinirano metodo popisa prebivalstva.

*(Op.a) Vesel sem tega sporočila zato, ker se je izkazala korist registrsko orientirane slovenske državne statistike iz 90-tih let. Že zadnji mešani popis 2002 je bil kombiniran in akterji tega dela so še zaposleni v Sursu. Hvaležno jim lahko čestitamo za nadgradnjo in zahvalimo za izredno znanje in delo. Dobili bomo časovno vrsto ogromne povezane baze statističnih podatkov, dovolj strukturno in tudi teritorialno podobno za čas od 2011, 2015, 2018 in zdaj, za 2021. Ocenjujem, da je ta produkt za večino možnih domačih uporab celo »preobsežen« in tudi slabo uporabljen - kot je bilo do sedaj. Zlasti pogrešam enolične definicije istovrstnih opazovanih entitet med resornimi evidencami in statistiko, med drugim za družino in gospodinjstvo. Kaj pomenijo slabe nepopolne, nevzdrževane evidence in njihovo povezovanje je povedano v »Osnutku revizijskega poročila Računskega sodišča (december 2020)«, ki zadeva stanje opreme, pregled kadrov ter drugih virov v času trajanja pandemije. **Veseli me izjava, da pandemija ne bo vplivala na vsebino tega popisa, kar ne velja za nekatere druge države.***

<https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/9324>

Tomaž Banovec